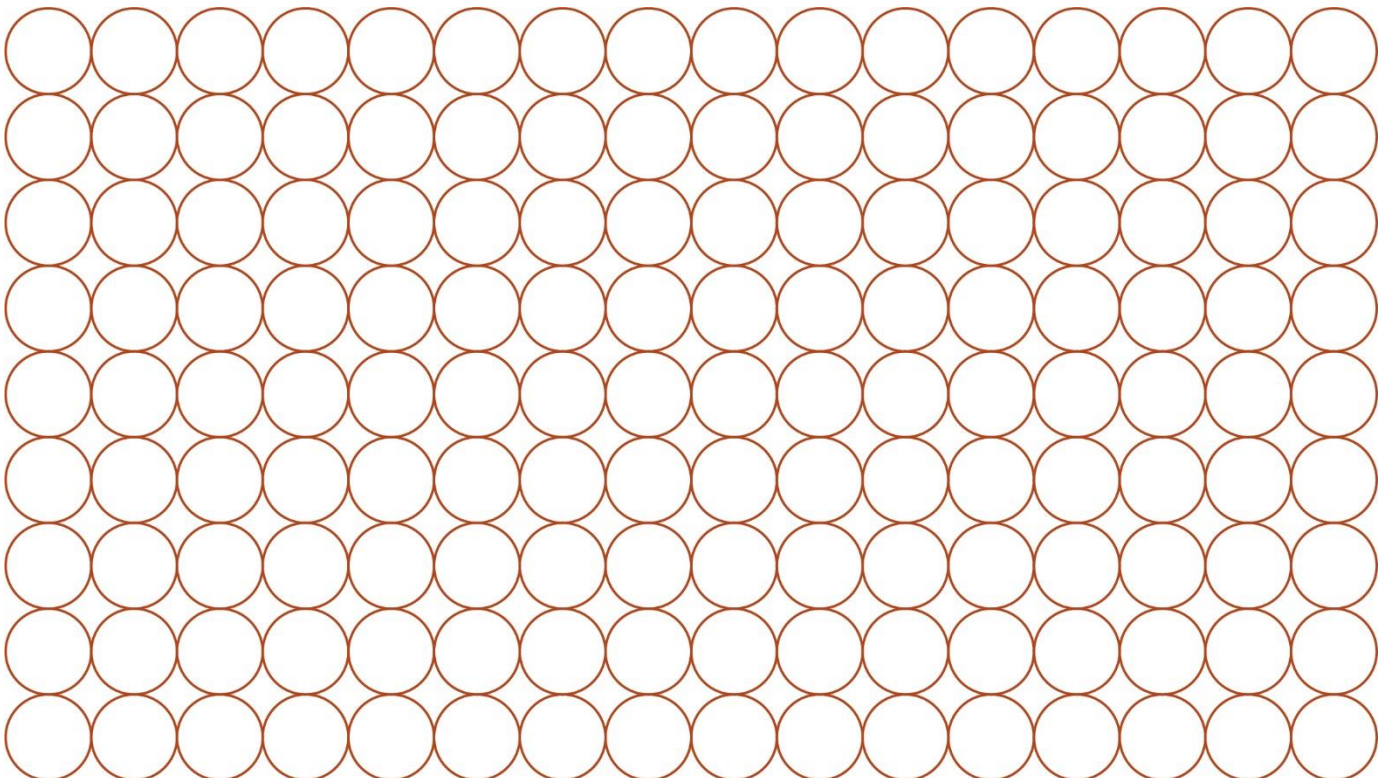

Kommentarmaterial till kursplanen i svenska som andraspråk

Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-530-6

Skolverket, Stockholm 2022

Innehåll

Inledning	4
Syftet och de långsiktiga målen	6
Förmågan att formulera sig och kommunicera i tal och skrift	6
Förmågan att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.....	7
Förmågan att urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer	7
Förmågan att läsa och analysera sakprosa och skönlitteratur för olika syften	8
Förmågan att söka information från olika källor och värdera innehållet	8
Kursplanens centrala innehåll.....	9
Kommentarer till innehållspunkterna i det centrala innehållet	10
Berättande texter och lässtrategier	10
Skapa och bearbeta texter	10
Samtal och muntliga presentationer	11
Sakprosa.....	11
Skrivstrategier	11
Digitala verktyg och källkritik.....	12
Betygskriterierna.....	13

Inledning

Detta kommentarmaterial riktar sig till lärare som undervisar i svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Delar av materialet kan även användas för kursen svenska på grundläggande nivå inom kommunal vuxenutbildning. Ambitionen med materialet är att lärare och rektorer ska få en djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom kursplanen och få stöd i arbetet med kurserna. Kommentarmaterialet är också tänkt att vara ett stöd i planeringen av undervisningen. *Formuleringar som är hämtade direkt från kursplanen är genomgående kursiverade i texten.*

Kursen i svenska som andraspråk går att studera både som hel kurs och som uppdelad i fyra nationella delkurser. En elev kan läsa hela kursen eller någon eller några av de nationella delkurserna. Det är rektorn som beslutar om verksamheten ska använda hela kursen eller de nationella delkurserna.

De elever som läser svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom kommunal vuxenutbildning har olika mål med sina studier och bildar en heterogen grupp med olika behov och förutsättningar. De nationella delkurserna ökar möjligheten för eleven att börja läsa på en nivå som utgår från elevens befintliga kunskaper och tidigare erfarenheter. De ökar också möjligheterna för flexibla lösningar både för enskilda elever och på gruppnivå. Delkurserna är konstruerade så att delkurs 1 och 2 är mindre omfattande när det gäller centralt innehåll än delkurs 3 och 4. Det gör att en elev som läser de första två delkurserna får en möjlighet att utveckla grunderna i svenska.

Även om de nationella delkurserna bygger på en progressionstanke finns det inget som säger att en elev behöver ett betyg från en nationell delkurs för att kunna läsa nästa delkurs. Med hjälp av kartläggning av tidigare kunskaper kan eleven börja läsa den delkurs eller de delar av kurser som hen behöver. Elevens behov och förutsättningar tillsammans med den individuella studieplanen ska vara grunden för vilken eller vilka delkurser i svenska som andraspråk eleven läser.

Kommentarmaterialet är upplagt utifrån de olika delarna i kursplanen: syfte med långsiktiga mål, centralt innehåll och betygskriterier. De olika delarna i kursplanen är tydligt kopplade till varandra. De är också kopplade till läroplanen för vuxenutbildningen¹. För att planera undervisningen behöver därför alla delar finnas med. Det går inte att bara läsa det centrala innehållet eller betygskriterierna utan att sätta in dem i läroplanens och kursplanens hela sammanhang.

Syftet och de långsiktiga målen är desamma för hela kursen och de nationella delkurserna. Syftet beskriver i löpande text vilka kunskaper eleven ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen. Det beskriver också sådant som inte ska betygsättas. Målen är formulerade i punktform och förtydligar vad eleven ska ges förutsättningar att utveckla. De är inte placerade i någon rangordning utan

¹ Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen

går in i och är beroende av varandra. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling, det går alltså inte att betrakta dem som något slutgiltigt som ska uppnås. Det centrala innehållet beskriver mer konkret vad som ska behandlas i undervisningen, för att eleven ska få möjlighet att utveckla de kunskaper och förmågor som beskrivs i målen.

Det finns en tydlig koppling mellan målen och betygskriterierna.

Betygskriterierna uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sina kunskaper i förhållande till målen. Om målet till exempel börjar med förmågan *att läsa och analysera skönlitteratur och sakprosa för olika syften* börjar också betygskriteriet med det. Däremot motsvaras inte alltid varje mål av ett stycke i betygskriterierna.

Kopplingen mellan kursplanens olika delar kan illustreras med följande exempel:

I målen står att eleven ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att *formulera sig och kommunicera i tal och skrift*. Det ska läsas och tolkas bland annat i förhållande till innehållspunkten att *medverka i olika samtal och diskussioner, till exempel att leda en diskussion, argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser och att sammanfatta huvuddragen i vad som sagts* i centrala innehållet för delkurs 4. Den del i betygskriteriet som relaterar till detta är: *Eleven samtalar om och diskuterar varierande ämnen på ett sätt som till viss del för samtalen och diskussionerna framåt. Eleven använder då en i huvudsak fungerande kombination av vardagsrelaterat och ämnesrelaterat språk. Eleven ställer frågor och framför åsikter med till viss del underbyggda argument.*

Syftet och de långsiktiga målen

Kursplanen inleds med en kort beskrivning av språkets betydelse för människor och varför kursen svenska som andraspråk finns inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Där beskrivs vilken betydelse språk har för människor och hur ett rikt och varierat språk är av vikt för att kunna förstå och verka i samhället.

Syftet är formulerat så att det tydligt framgår vilket ansvar undervisningen har för att eleven ska kunna utveckla de ämnesspecifika kunskaper och förmågor som anges. Det är viktigt att understryka att alla ämnesspecifika kunskaper och förmågor är betydelsefulla i en mängd olika sammanhang och att de samspelar med varandra. Undervisningen bör därför sträva efter att ge eleven möjlighet att utveckla samtliga kunskaper och förmågor i funktionella och meningsfulla sammanhang. Till exempel kan målet att *anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang* inte utvecklas utan målet att *formulera sig och kommunicera i tal och skrift*. Begreppen *funktionella och meningsfulla sammanhang* från syftet kan också läsas tillsammans med skrivningen i *vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv* som återkommer i det centrala innehållet.

Skrivningarna är specifika för vuxenutbildningen och finns med för att visa att all undervisning inom vuxenutbildningen ska utgå från den enskilda elevens behov och förutsättningar. Vuxna elever har också med sig erfarenheter och kunskaper sedan tidigare. Detta tillsammans med elevens olika mål med utbildningen gör att vad som är funktionella och meningsfulla sammanhang kan variera. Det kan vara situationer där eleven behöver använda det svenska språket i vardagslivet eller det språk som krävs för högre studier.

Kursplanen i svenska som andraspråk sammanfattar syftestexten i fem långsiktiga mål eleven ska ges möjlighet att utveckla. Målen kommenteras nedan var för sig.

Förmågan att formulera sig och kommunicera i tal och skrift

I syftestexten står att *undervisningen ska ge eleven rika möjligheter att kommunicera på svenska i funktionella och meningsfulla sammanhang samt ge eleven möjlighet att utveckla sin förmåga att förstå talad och skriven svenska*. Vilka sammanhang det handlar om kan variera beroende på vilka mål eleven har med studierna, men en utgångspunkt kan vara situationer som finns i elevens vardagsliv. För en elev som arbetar eller läser andra kurser parallellt med studier i svenska som andraspråk kan arbetet eller studierna vara en utgångspunkt för de behov eleven har av att kunna kommunicera på svenska. Muntlig kommunikation kan bland annat vara samtal, diskussioner och presentationer. Elevens erfarenheter av att till exempel argumentera för sina åsikter eller hålla en muntlig presentation kan variera och därmed också behovet av stöd och övning. Detsamma gäller förmågan att kommunicera i skrift där eleven behöver få

möjligheter att utveckla texter för att kunna uttrycka det hen vill. Ett sätt kan vara gemensamma övningar i att skriva olika typer av texter som ger eleven möjlighet att tillsammans med andra utveckla sitt skrivande. För en elev som inte har så mycket erfarenhet av att uttrycka sig i skrift är gemensamt arbete med texter ett sätt att enklare förstå vad som kännetecknar olika typer av texter och hur texter kan utvecklas.

Förmågan att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

Undervisningen i svenska som andraspråk ska ge eleven förutsättningar att utveckla förmågan att anpassa sitt språk, både muntligt och skriftligt, utifrån syfte, mottagare och sammanhang. För en elev som läser flera teoretiska kurser inom vuxenutbildningen kan ett samarbete mellan lärarna ge eleven fler sammanhang där språket används och där språket behöver vara ämnesspecifikt. En elev som kombinerar kursen i svenska som andraspråk med en yrkesutbildning eller arbete tar med sig erfarenheter som kan användas för att ge exempel på sammanhang och hur språket behöver anpassas i dessa.

I syftestexten står att undervisningen *ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper i och om svenska språket*. Kunskaper i språket innebär till exempel att vara så trygg och säker på sitt språk att man automatiskt anpassar sitt uttryck till situationen och mottagaren. I syftestexten står också att *genom undervisningen, som utgår från ett andraspråksperspektiv, ska eleven ges förutsättningar att utveckla sitt svenska tal- och skriftspråk så att eleven får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv*. Att ha kunskaper om ett språk innebär att man dessutom vet hur språket är uppbyggt och kan diskutera hur språk kan användas både muntligt och skriftligt. I det centrala innehållet beskrivs förmågan att anpassa språket i delkurs 2 i punkten *skillnader mellan tal- och skriftspråk samt skillnader i språkanvändning beroende på syfte och mottagare*.

Förmågan att urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer

Förmågan att urskilja språkliga strukturer handlar liksom föregående punkt om kunskaper om språket och hur språket är uppbyggt. För en elev som tidigare studerat olika språk kan strukturer vara lättare att få syn på och reflektera kring än för en elev som inte har gjort det. Ett sätt att kunna reflektera över språkets struktur är genom att jämföra med sitt förstaspråk. I det centrala innehållet finns bland annat i delkurs 2 punkten *skillnader och likheter mellan svenska och något annat språk, till exempel mellan språkens ljud- och skriftsystem*. Tillsammans med kunskaper om strukturer hjälper även kunskaper om språkliga normer till för att kunna kommunicera på ett rikt och nyanserat sätt. Det ger eleven trygghet i den egna språkförmågan och en möjlighet att diskutera språkfrågor och göra

språkliga val. I delkurs 3 utökas detta med innehållspunkten *etiska och moraliska aspekter på språkbruk* och i delkurs 4 med *språkets betydelse för att utöva inflytande*. I syftestexten finns också formuleringen att undervisningen ska bidra till att *eleven får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för sig själv och för andra människor*. I det ingår att eleven ska förstå att ord och uttryck har olika värdeladdning och används på olika sätt i olika sammanhang. Det handlar också om att få syn på skillnader i hur man uttrycker sig på förstaspråket jämfört med svenska.

Förmågan att läsa och analysera sakprosa och skönlitteratur för olika syften

I syftestexten står att eleven i undervisningen ska möta och ges möjlighet att *utveckla kunskaper om, olika former av sakprosa och skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen*. I det centrala innehållet exemplifieras det i delkurs 4 bland annat i punkten *sakprosotexters syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag samt deras ord och begrepp* och i delkurs 3 i punkten *skönlitteratur och annan fiktion från skilda delar av världen som belyser människors upplevelser och erfarenheter*. För att utveckla sin läsning och förståelse av texter behöver eleven möta olika typer av texter och ges tillfälle att samtala om innehållet genom att återberätta, beskriva och sammanfatta. Det kan också handla om att jämföra sakprosotexter för att kunna se vad som är specifikt för olika typer av texter. Denna förmåga kan också relateras till förmågan att formulera sig och kommunicera i tal och skrift.

Förmågan att söka information från olika källor och värdera innehållet

I undervisningen i svenska som andraspråk ska eleven ges förutsättningar att utveckla förmågan att söka och värdera information från olika källor för att kunna uttala sig om deras trovärdighet och relevans. Förmågan att söka information i flera källor och kunna välja relevant källa kan till exempel utvecklas i kritiska samtal. Exempel på relevanta frågor kan vara: Vem har formulerat informationen och varför? Stämmer uppgifterna? Är detta rimligt? Kan vi ha nytta av den här informationen?

Förmågan att värdera olika källor är viktig för att eleven ska kunna fatta välgrundade beslut baserade på egna överväganden och vara aktiv och engagerad i vardagen och samhället.

Kursplanens centrala innehåll

Det centrala innehållet i kursplanen anger vilket obligatoriskt innehåll som ska behandlas i undervisningen. Det finns en progression mellan de fyra delkursernas centrala innehåll. Det innebär att innehållet vidgas och fördjupas mellan delkurserna.

Innehållet i svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom kommunal vuxenutbildning är framtaget utifrån att en vuxen elev ska få kunskaper i svenska som behövs för vardagsliv, samhällsliv, arbetsliv och vidare studier på gymnasial nivå. Andraspråksinläring ses i dag som en aktiv process där olika grader av bemästrande avlöser varandra. Det handlar både om hur man kan uttrycka sig och om vad man kan säga till vem i olika situationer. En viktig faktor är också vad man gör om man inte kan uttrycka exakt det man vill. I själva språkutvecklingsprocessen ingår tänkande, språk och kulturella handlingsmönster i ett komplext samspel.

För vuxna som sedan tidigare har kunskaper i flera språk och möter ett nytt språk i ett nytt kulturellt sammanhang, kan en del vara bekant samtidigt som mycket kan framstå som främmande. Elever som läser svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning möter inte ett nytt språk enbart i utbildningen utan också i många andra situationer. Eleverna kan också ha mycket varierade erfarenheter av svenska när de börjar studera. En del kommer direkt från komvux i svenska för invandrare (sfi), medan andra har arbetat eller lärt sig grunderna i svenska på annat sätt. Det gör att elevernas erfarenheter av muntligt och skriftligt språk ser mycket olika ut. Detsamma gäller elevernas erfarenheter från tidigare utbildning. Det kan till exempel gälla kunskaper om hur skolspråk, vardagsspråk och yrkesspråk skiljer sig åt. Det kan även gälla förmågan att uttrycka sig på olika språk. Eleverna har också olika mål med sina studier. En elev som snabbt vill börja arbeta kan exempelvis ha en helt annan målsättning med sina studier än den som har högre studier som mål.

Det finns fem kunskapsområden i det centrala innehållet: *Läsa och skriva, Tala, lyssna och samtala, Sakprosatexter och berättande texter, Språkbruk* samt *Informationssökning och källkritik*. Varje kunskapsområde består av ett antal innehållspunkter. Dessa ska inte uppfattas som att de alltid ska väga lika tungt i undervisningen. Innehållspunkterna ska snarare uppfattas som byggstenar som kan kombineras på olika sätt. Kunskapsområdena bör inte heller ses som separata arbetsområden, utan kan kombineras på de sätt som läraren bedömer som mest lämpliga för att uppnå syftet med undervisningen. Eftersom utgångspunkterna och målen varierar behöver undervisningen individualiseras för att utgå från varje elevs behov och förutsättningar. Samtidigt behövs ett sammanhang för eleven och en möjlighet för läraren att kunna planera undervisningen på ett hanterligt sätt.

Kommentarer till innehållspunkterna i det centrala innehållet

Nedan ges några olika aspekter på det centrala innehållet och hur olika delar av innehållet kan kombineras. Texten är tänkt som en inspirationskälla, inte som en beskrivning av hur undervisningen ska läggas upp.

Berättande texter och lässtrategier

Om utgångspunkten för ett arbetsområde är skönlitteratur finns i kunskapsområdet *Sakprosatexter och berättande texter* i delkurs 1 punkten *innehåll och form i sakprosatexter och berättande texter*. I delkurs 2 utvidgas punkten till *modern skönlitteratur och annan fiktion som belyser människors upplevelser och erfarenheter* och i delkurs 3 till *skönlitteratur och annan fiktion från skilda delar av världen*. I delkurs 4 utvidgas detta ytterligare till *skönlitteratur och annan fiktion från olika tider och från skilda delar av världen som belyser människors livsvillkor och identitets- och livsfrågor*. Några skönlitterära genrer samt några skönlitterärt betydelsefulla verk och deras författare.

Skrivningarna visar att eleven ska få möta en bredd av texter, men vilka texter det är kan variera, exempelvis utifrån elevens intresse. Punkter från andra kunskapsområden som kan relateras till detta kan vara punkter kring lässtrategier i kunskapsområdet *Läsa och skriva*. I delkurs 1 formuleras det som *lässtrategier för att anpassa läsningen till textens syfte samt för att förstå och dra slutsatser om texters innehåll och strategier för att förstå ord och uttryck, till exempel att använda förförståelse och att ta hjälp av sammanhanget för att uppfatta betydelsen*. I delkurs 2 ligger progressionen i att det handlar om lässtrategier för att *förstå och tolka texter från olika medier och för att anpassa läsningen till textens form, innehåll och syfte*. Där läggs också till att det handlar om att *urskilja tydliga budskap i texter*. I delkurs 3 utvidgas det till att *urskilja texters uttalade och outtalade budskap samt deras olika syften*. I delkurs 4 har motsvarande innehållspunkter formuleringarna *förstå, tolka, analysera och kritiskt granska texter från olika medier och att urskilja texters uttalade och outtalade budskap samt deras olika syften, avsändare och sammanhang*.

Skapa och bearbeta texter

I samma kunskapsområde finns också innehållspunkter om att skapa och bearbeta texter. Progressionen syns i hur texterna kan bearbetas, från att i delkurs 1 ha formuleringen *gå igenom en text och göra förtydliganden* och i delkurs 2 *förtydliga en texts innehåll med hjälp av inledning och avslutning*. I delkurs 4 är formuleringen att *förtydliga, variera och precisera dem*. I delkurs 2, 3 och 4 finns också en innehållspunkt om *hur man ger och tar emot respons på texter*. I alla delkurserna beskrivs att det handlar om *egna och gemensamma texter*, vilket förtydligar vikten av att gemensamt skapa och diskutera texter för att sedan själv kunna skriva och bearbeta texter. Detta är extra viktigt för elever med kort

skolbakgrund som inte fått möjlighet att skriva och arbeta med texter tidigare. Det gemensamma arbetet kan ge kunskaper som är svåra att ta till sig på egen hand.

Samtal och muntliga presentationer

Ett arbete kring texter ger också möjlighet till diskussioner kring dessa där innehållspunkter från kunskapsområdet *Tala, lyssna och samtala* kan föras in, till exempel *att medverka i olika samtal och diskussioner* som finns med i alla delkurser. I delkurs 1 ges exemplet *att ta initiativ till interaktion, ge bekräftelse och ställa följdfrågor*, som utvecklas till att i delkurs 2 *uttrycka sin åsikt samt ställa följdfrågor*, i delkurs 3 *att formulera och bemöta argument samt ta initiativ till nya frågeställningar eller ämnesområden* och i delkurs 4 *att leda en diskussion, argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser och att sammanfatta huvuddragen i vad som sagts*.

Om utgångspunkten för ett arbetsområde är sakprosa finns i kunskapsområdet *Tala, lyssna och samtala* innehållspunkten *muntliga presentationer och muntligt berättande om olika ämnen för olika mottagare* i delkurs 2,3 och 4. I delkurs 1 är formuleringen i stället *muntliga beskrivningar*. I delkurs 3 och 4 syns progression i fortsättningen *anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare*.

Sakprosa

I kunskapsområdet *Sakprosatexter och berättande texter* finns ett flertal innehållspunkter som handlar om sakprosa, till exempel från delkurs 1, *innehåll och form i sakprosatexter och berättande texter*. Det fördjupas i delkurs 2 till *sakprosa som är beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande, till exempel instruktioner, enkla reportage och insändare samt hur texternas innehåll kan organiseras*. I delkurs 3 är exemplen i stället *faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och längre insändare*. De exempel som ges på olika typer av sakprosa är just exempel på vilka typer av texter som eleven kan få ta del av. En möjlighet är att koppla texterna till ett tema så att sammanhanget blir funktionellt och meningsfullt för eleven. Detsamma gäller skrivande av olika texttyper där intentionen i formuleringen av kursplanen inte har varit att olika texttyper ses som en checklista att pricka av.

Skrivstrategier

I kunskapsområdet *Läsa och skriva* står heller inte formulerat specifika texttyper som eleven ska skriva. I de innehållspunkter som handlar om skrivande poängteras i stället strategier för att skriva. I delkurs 1 formuleras det som *Strategier för att planera, disponera och skriva olika typer av texter med anpassning till syfte, mottagare och texttyp*. I delkurs 2, 3 och 4 är progressionen att även ta med texters *typiska uppbyggnad och språkliga drag*. Detta går också att koppla till innehållspunkter i kunskapsområdet *Språkbruk*. I delkurs 3 finns till exempel punkten *Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord som underlag för att planera sitt skrivande och strategier*

för att identifiera överordnade idéer i en text. För elever som har vana av att skriva sakprosa kan detta vara kända strategier, medan andra elever kan behöva övning och hjälp för att exempelvis kunna se överordnade idéer i en text.

Digitala verktyg och källkritik

Det finns innehållspunkter i flera kunskapsområden som på olika sätt handlar om användande av digitala verktyg och medier. I kunskapsområdet *Informationssökning och källkritik* finns till exempel i delkurs 1 punkten *olika sätt att söka information, från internet och andra källor* som i delkurs 2, 3 och 4 utvidgas till *att söka, välja värdera, kritiskt granska och använda sig av information från internet och andra källor*. Kopplat till det finns i kunskapsområdet *Språkbruk* innehållspunkter som handlar om den egna kommunikationen i olika medier. I delkurs 1 är det formulerat som *språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier*. Progressionen i den punkten fortsätter i delkurs 2 till *ansvarsfullt agerande vid kommunikation* och i delkurs 3 till *Etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet*. I delkurs 4 läggs även *språkets betydelse för att utöva inflytande* till.

Digitala verktyg finns också med som innehållspunkter när det gäller att skapa texter och presentationer. I kunskapsområdet *Läsa och skriva* finns som tidigare nämnts innehållspunkter om att skriva olika typer av texter. I delkurs 2 beskrivs att det kan göras genom *att skriva, disponera och redigera texter med hjälp av digitala verktyg*. I delkurs 2, 3 och 4 finns även punkten *skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg*. I delkurs 3 och 4 läggs *olika funktioner för språkbehandling* till.

Även i kunskapsområdet *Tala, lyssna och samtala* finns digitala verktyg med. I delkurs 1 finns innehållspunkten *olika hjälpmedel för att planera och genomföra muntliga beskrivningar och muntligt berättande, till exempel stödord, digitala medier och verktyg*. I de övriga används i stället *muntliga presentationer*, men i övrigt är punkterna nästan identiska. Detta är ett område där elever kan ha mycket olika kunskaper och erfarenheter med sig sedan tidigare och där samarbete mellan elever kan tillföra mycket. Det samma gäller om elever som läser olika delkurser har sin undervisning gemensamt.

Betygskriterierna

Betygskriterierna inom komvux på grundläggande nivå har från 1 januari 2022 endast ett godkänt betygssteg, betyget Godkänt. För en elev som inte uppfyller kriterierna för godkänt ges betyget Icke godkänt.

Betygskriteriernas uppgift är att fungera som måttstock för bedömning av elevens samlade kunskaper. Betygskriterierna behöver läsas och tolkas i relation till syftet, det centrala innehållet och den undervisning som har bedrivits. För att eleven ska få betyget Godkänt ska samtliga kriterier för betyget vara uppfyllda.

Betygskriterierna för de olika delkurserna kan även tolkas i relation till varandra för att tydliggöra nästa steg i progressionen. Till exempel finns i delkurs 1 betygsriteriet *eleven samtalar om och diskuterar varierande ämnen på ett sätt som till viss del upprätthåller samtalen. Eleven ställer frågor och framför åsikter och använder ett i huvudsak fungerande vardagsrelaterat språk.*

I delkurs 2 är formuleringen *eleven samtalar om och diskuterar varierande ämnen på ett sätt som till viss del upprätthåller samtalen. Eleven använder då en i huvudsak fungerande kombination av vardagsrelaterat och ämnesrelaterat språk.*

I delkurs 3 står att *eleven samtalar om och diskuterar varierande ämnen på ett sätt som till viss del för samtalen och diskussionerna framåt. Eleven använder då en i huvudsak fungerande kombination av vardagsrelaterat och ämnesrelaterat språk. Eleven ställer frågor och framför åsikter med till viss del underbyggda argument.*

I delkurs 4 slutligen är formuleringen *eleven samtalar om och diskuterar varierande ämnen på ett sätt som till viss del för samtalen och diskussionerna framåt. Eleven använder då en i huvudsak fungerande kombination av vardagsrelaterat och ämnesrelaterat språk. Eleven ställer frågor och framför åsikter med till viss del underbyggda argument.*

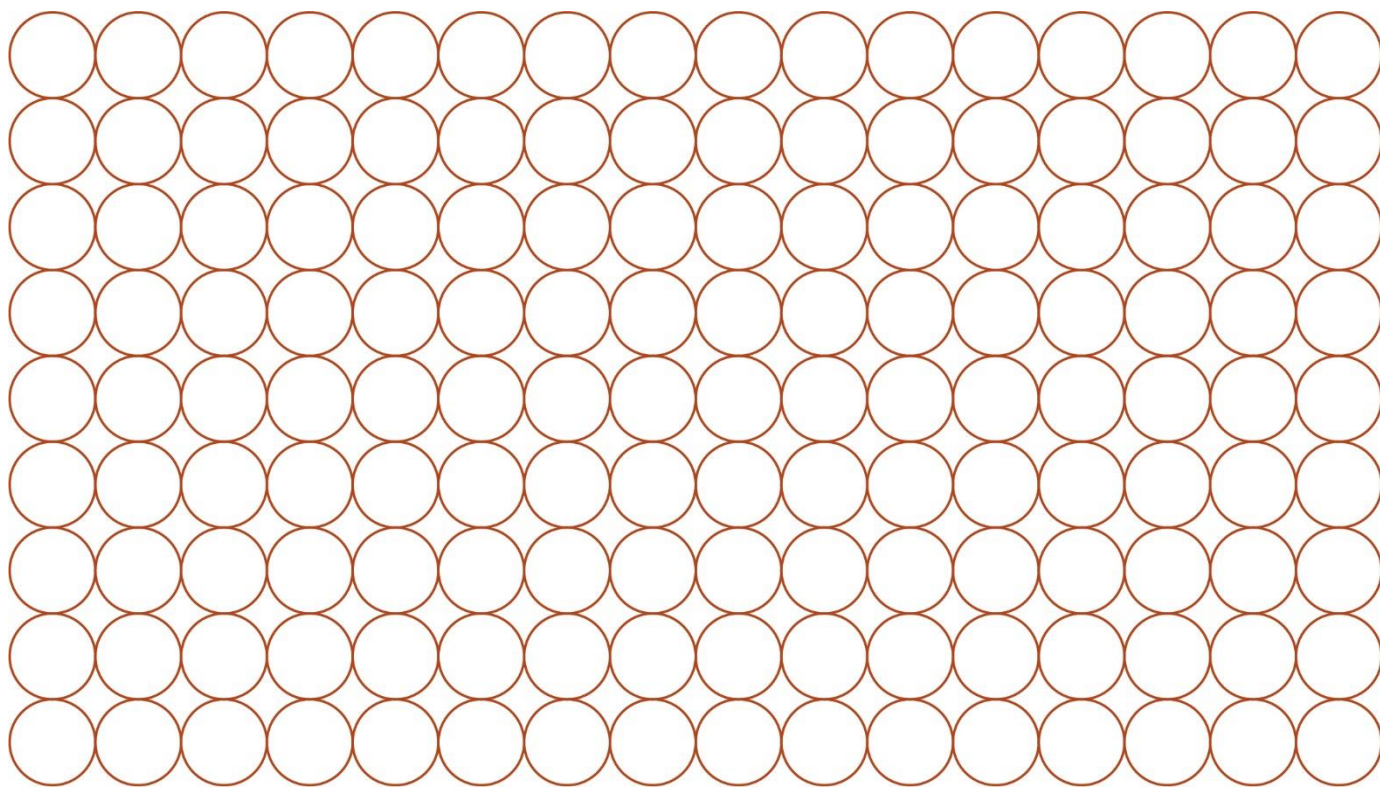
Läraren använder betygsriterierna som ett verktyg för att bedöma elevens kunskaper vid betygssättningen. Betygskriterierna är alltså inte mål för undervisningen och är inte avsedda som grund för planering eller genomförande av undervisning. Inför betygssättningen behöver läraren samla in ett brett och varierat bedömningsunderlag. Det innebär att läraren då och då behöver kontrollera sitt bedömningsunderlag mot betygsriterierna för att säkerställa att det kommer att finnas tillräckligt med underlag för en allsidig utvärdering av elevens kunskaper vid slutet av kursen.

För att betygsriterierna ska fungera som ett användbart verktyg vid betygssättning är de formulerade på ett övergripande sätt. Det finns därför få detaljer från det centrala innehållet i betygsriterierna, så att enstaka detaljer inte ska få alltför stor betydelse för elevens betyg. På så sätt ger betygsriterierna läraren möjligheter att göra en allsidig bedömning utifrån ett brett och varierat underlag som gett eleven möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt.

Betygskriterierna kan också användas för att avgöra om eleven behöver ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för undervisningen eller säkerställa att eleven får tillräckliga utmaningar för att nå så långt som möjligt enligt undervisningens mål.

Läraren ska fästa störst vikt vid sådana kunskaper som betonas i syftet eller som kan kopplas till många eller omfångsrika punkter i det centrala innehållet. Läraren ska också fästa mer vikt vid sådant som undervisningen har fokuserat på och där eleven fått möjlighet att särskilt fördjupa sina kunskaper. Det innehåll läraren väljer att behandla i undervisningen har betydelse för vad som blir möjligt för eleven att lära sig och därmed vad som blir relevant att bedöma. Hur läraren har arbetat med innehållet har också betydelse när eleven bedöms. Har eleven fått tillgång till de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna tillgodogöra sig undervisningen? Har eleven fått möjlighet att kommunicera sina kunskaper på ett sätt som fungerar för eleven? Dessa aspekter behöver finnas med under kursens gång så att det inte uppdagas vid betygssättningen att eleven inte haft möjlighet att tillgodogöra sig innehållet i kursen eller inte fått möjlighet att utvecklas optimalt. Eftersom målgruppen för komvux på grundläggande nivå är heterogen finns det inte ett sätt som detta kan göras på. Läraren behöver därför vara öppen för att hitta olika lösningar för olika elever.

Att betygskriterierna bara innehåller ett betygssteg för godkänt betyg får inte vara begränsande för elever som kan komma längre i sin kunskapsutveckling. De behöver få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt och då behöver syftestext med långsiktiga mål och centralt innehåll läsas och tolkas tillsammans med betygskriterierna.

Skolverket

www.skolverket.se